

Liberalleşmenin Türkiye Enerji Piyasasına Etkileri

22 Şubat 2012

etd ENERJİ | ENERGY
TİCARETİ | TRADERS
DERNEĞİ | ASSOCIATION

pwc

Liberalleşmenin son kullanıcılara yararları somutları çeşitli sektörlerde kanıtlanmıştır

Telekom

- > Genellikle Ulaştırma Bakanlığı'na bağlıdır.
- > Tek tarife vardır ve genellikle çok pahalıdır.
- > Müşteri odaklı değildir, hizmet kalitesi gerekli değildir.
- > Bakım ve kurulum isteklerine yavaş cevap verilir.

Liberalleşme öncesi

- > Müşteriler çeşitli tedarikçiler ve planlar arasından tercih yapabilir.
- > Yeni işletme modelleri mevcuttur (kontrollü vb.).
- > Tedarikçiler arasındaki rekabetten ötürü fiyatlarda düşüş sağlanır.

Liberalleşme sonrası

Havayolu

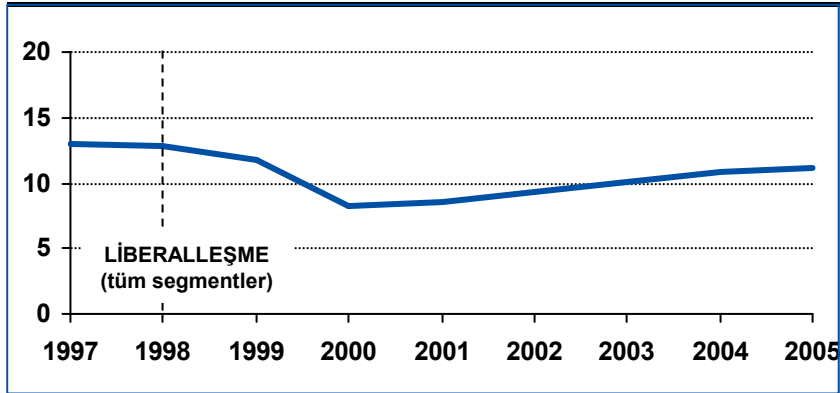

- > Milli havayolu genellikle zarar eder ve mükelleflerin vergileriyle ayakta durur.
- > Fazla bağlantı ve sefer seçeneği yoktur.
- > Rekabet olmaması nedeniyle fiyatlar çok yüksektir.
- > Müşteri odaklı değildir, hizmet kalitesi gerekli değildir.

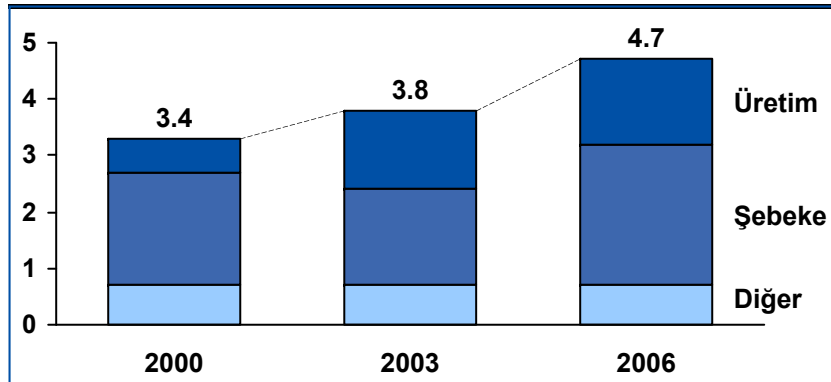
- > Müşteriler çeşitli havayolları arasında tercih yapabilir.
- > Talep doğrultusunda bağlantılı uçuşlar belirlenir.
- > Rekabet nedeniyle bilet fiyatları ortalama vatandaşın erişebileceği düzeye geriler.

Almanya enerji pazarı, liberalleşmenin son kullanıcılara yararları iyi bir örnektir

Almanya'da Elektrik Fiyatları¹⁾ (konut; €/kWh; vergi hariç)

Almanya'da altyapı yatırımları (milyar €)

Almanya'da liberalleşmenin yararları

Fiyatlar

- > Piyasa rekabeti nedeniyle elektrik fiyatları düşmüştür.
- > Rekabet, altyapı şirketlerinde daha fazla yatırımı tetiklemiştir (2006 itibariyle 2000'e göre +%27)
- > Teşvik yönetmelikleri, verimlilikte artış sağlamıştır (şebeke ücretleri azalmıştır)

Kalite

- > Görevli şirketler için açık kurallar tanımlandığından piyasa şeffaflığı artmıştır
- > Müşteriler daha fazla sayıda tedarikçi arasından seçim yapabilmektedir
- > Enerji ürünlerinin çeşitliliği artmıştır
- > Müşteri hizmeti kalitesi artmıştır
- > Şebeke için kalite yönetmelikleri getirilmiştir

1) Kaynak: VDEW (Altyapı Şirketleri Birliği), VEA (Endüstriyel Tüketiciler Birliği)

Almanya'da enerji piyasasının liberalleşmesi, ürün ve hizmet kalitesini ve çeşitliliğini önemli ölçüde artırmıştır

Liberalleşmenin Almanya'daki yararları	1	Piyasa şeffaflığı	<ul style="list-style-type: none">> Yetkili kurumlar aracılığıyla adil ve düzenli enerji rekabeti (düzenleyici kurum, rekabet kurumu (kartel dairesi), Avrupa Komisyonu)> Paket halinde olmayan dağıtım şebekesi uygulamalarına ayrımcılıktan uzak erişim sayesinde yeni tedarikçilere imkanlar
	2	Tedarikçi seçimi	<ul style="list-style-type: none">> Şirketler arasında yoğun rekabet (2010 yılında konuma bağlı olarak Almanya'daki her bir müşterinin 120 tedarikçi seçeneği bulunuyordu)> Kolay ve hızlı tedarikçi değiştirme sürecinde tüm idari işler şirketler tarafından yapılıyor.
	3	Enerji ürünleri	<ul style="list-style-type: none">> Geniş ürün çeşitliliği ile hem bireysel hem ticari kullanıcıların enerji ihtiyaçlarının karşılanması> Meskenler için geniş ürün gamı: Klasik (birinci sınıf hizmet), temel (düşük fiyat; kısıtlı müşteri hizmeti), sabit tarife (fiyat garantisi), yeşil elektrik
	4	Müşteri hizmetleri	<ul style="list-style-type: none">> Hizmet merkezleri, telefon ve internet yoluyla kaliteli, verimli hizmetler> Enerji tüketim danışmanlığı (gaz, elektrik, ısıtma)> Enerji tasarrufu danışmanlığı (yalıtım, termografi), enerji sertifikaları

Türkiye hükümetinin enerji piyasasındaki hedefleri, doğru konuları ele almaktadır ve piyasasının liberalleşmesiyle bu hedefler gerçekleşecektir

A

Arz güvenliği

- > Arz güvenliği için gerekli uzun vadeli sözleşmeler, ticaret piyasalarında optimal hale getirilebilir.
- > Likit bir piyasa, dış şoklara dayanabilecek kadar esneklik.
- > Artan enerji talebini karşılayacak kadar yatırım çekilir.

B

Yatırım güvenliği

- > Piyasada şeffaflık ve güvenilir bir hukuki ve düzenleyici çerçeve
- > Yatırım kararları için bugün ve gelecekte güvenilir, piyasa tabanlı fiyat sinyalleri
- > Piyasa tabanlı vadeli sözleşmelerle riske karşı korunma (hedging) imkanı

C

Çevre koruma

- > Çevre standartlarının getirilmesi (örneğin karbon)
- > İstenen yakıt gamının elde edilmesi

Piyasa tabanlı çerçeve bir önkoşuldur

Likit bir enerji piyasası, hükümetin ve enerji sektörünün ortak hedefidir

Türkiye hükümeti

Hedef

Türkiye için **güvenli, istikrarlı ve makul fiyatlı enerji arzı** elde etmek

Türkiye'nin bölgede elektrik ve doğalgaz için **enerji ticaret merkezi** olma rolünü güçlendirmek

Katkı

- > Enerji tedarik zincirinin verimli ve güvenli olması için **özelleştirme**
- > Güvenilir ve sağlam **düzenleme ve mevzuata** sahip ve **tüm katılımcılar için eşit imkanları sağlayacak, ayırım gözetmeden erişim sağlayan bir piyasa modeli**
- > **Gaz devri ihalelerinin** sürdürülmesi ve hızlandırılması

Enerji sektörü

Hedef

Arz ve talep ile belirlenen, güvenilir ve şeffaf bir **piyasa fiyatının** oluşmasıyla...

- > Kısa vadede **tahsis etkinliği** ve ticari varlıkların optimize edilmesi
- > Orta ve uzun vadede yatırımların ekonomik elverişliliğine dair sinyaller
- > Risk yönetimi

Katkı

- > Ürünler, sözleşmeler, altyapı ve bilgi teknolojileri için **endüstri standartlarının** belirlenmesi
- > Piyasa modelinin **ekonomik elverişliliğinin** değerlendirilmesi
- > Altyapıya ve **enerji borsasına yatırım (EPIAŞ)**

Ortak hedefe ulaşılması için **enerji sektörünün ve hükümetin özel temsilcileri** bu katkıları **koordine etmelidir**

- > Ortak hedefe ulaşacak yol haritası
- > Özel çalışma grupları ve çalıştaylar
- > Düzenli ilerleme raporları ve bilgi paylaşımları

Piyasada liberalleşmenin Türkiye ekonomisi üzerindeki rakamsal olumlu etkileri

PwC, liberalleşmenin modellemesini gerçekleştirmiş ve kayda değer sonuçlar elde etmiştir.

Temel Göstergeler	2019 itibariyle değişim		Açıklamalar
	Yüzde	Mutlak	
GSYİH	+ 2,6	42 milyar TL	> Tüm değişimler, enerji piyasasının liberalleşmediği bir duruma kıyasla verilmiştir.
Yatırım	+ 4,5	26 milyar TL*	> Türkiye'deki arz açığının kapanması ve arz güvenliğinin sağlanması için yerli ve yabancı özel yatırımcıların ülkeye yatırım yapması beklenmektedir.
Vasıflı istihdam	+ 3,1	860.000	> Verimlilik artışının ortaya çıktığı enerji sektörü dışında tüm sektörlerde 860.000 kişilik istihdam artışı görülmektedir.
Vasıfsız istihdam	+ 3,4		

* 2019'a kadar bileşik yatırım tutarı

Kaynak: ETD tarafından yaptırılan ve 18 Kasım 2011'de 2. İstanbul Enerji Ticareti Çalıştayı'nda sunulan enerji piyasasında liberalleşmenin Türkiye ekonomisine etkilerine dair PwC Raporu

Türkiye enerji politikasının başarı öyküsü, piyasanın liberalleştirilmesi adımıyla devam etmektedir ve Türkiye'nin ekonomik büyüme potansiyelini destekleyecektir.

- > Türkiye geniş pazarı ve artacak arz güvenliği sayesinde bölgenin enerji merkezi haline gelecektir.
- > Bu ağırlık merkezi sadece komşu ülkeleri etkilemekle kalmayacak, Türkiye'nin köklü ticaret geleneğinden de destek bularak referans fiyatlar oluşturacak ve bölgedeki enerji ticaretine hakim olacaktır.
- > Liberalleşmeyle birlikte tedarikçi rekabetinin oluşması, 2019 itibariyle GSYİH'da %2,6 ya da mutlak değer olarak 42 milyar TL artış sağlamaktadır.